

PERSOONLIJK VERHAAL

FUNERAIRE CULTUUR IN IRAN

In mei 2017 bezocht Wim* Iran samen met zijn vrouw. De 21-daagse groepsreis was georganiseerd door een Leidse reisorganisatie. De aanvankelijke bezwaren van zijn vrouw tegen de strenge kledingvoorschriften werden deels weggelaten toen bleek dat de voorschriften niet meer zo strikt gehanteerd werden onder het liberale bewind van president Rohani. Bij een dergelijke reis toont Wim een bijzondere interesse in de funeraire cultuur. Misschien is die interesse al vroeg ontstaan, want hij verdiende zijn eerste horloge door als middelbare scholier graven schoon te maken voor een oom, die een steenhouwerij had. Hieronder volgt een impressionistisch beeldverslag van deze reis, waarbij de nadruk ligt op de funeraire bezienswaardigheden.

* (de auteur, wiens achternaam bij ons bekend is, wil graag anoniem blijven)

1. Tabriz

De reis begon in Tabriz in het uiterste noordwesten van Iran. Daar brachten we met de groep een bezoek aan het Azerbaijan Museum, een van de belangrijkste musea voor archeologie in Iran. Het museum herbergt veel objecten, die werden gevonden bij opgravingen in het gebied Iran-Azerbeidzjan, daterend uit een periode die teruggaat tot de 5^e eeuw v.Chr. Aan weerskanten van de entree evenals in de tuin staan pre-islamitische grafstukken opgesteld. In het museum is een acht meter diep graf uit de ijzertijd (1200-800 v.Chr.) tentoongesteld: skeletten in foetushouding met potten voor voedsel en water.

نمونه ای از قبور پیش از اسلام
A SELECT OF PREISLAMIC GRAVES
 Site of discovery: Tabriz Iron age Site museum
 (from 8 meters depth)
 Ancientness: 1200 - 800 B.C (Iron age 2)
 Date of discovery: 1999A.D. (archaeological excavation)
 Sexuality: male & female
 Form تدفین پیش از اسلام: به طور رسمی و به شکل جنینی (یا دست و پای جمع شده) و همراه با اشیاء (زبور آلات ابزار جنگی، ظروف نوام یا آب و غذا و ...)
 Form of preislamic burial: formally and foetus - shaped with objects (ornament, fighting implement, dishes with food and water etc.)

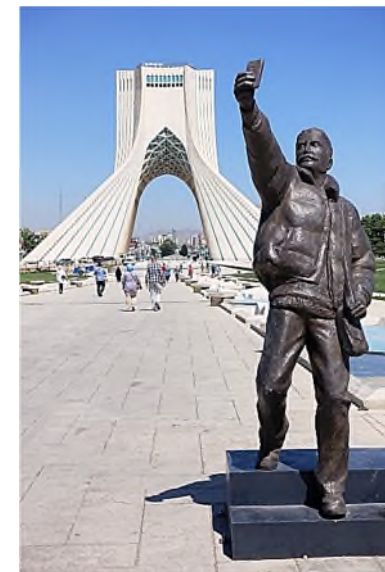
Martelaren

2. Teheran

Na een paar dagen arriveerden wij met het hele gezelschap in Teheran. Marjolein en ik hadden ons erop verheugd om op de vrije dag een bezoek te brengen aan het Mausoleum van Khomeini en de rustplaats van de Martelaren, dat wil zeggen de slachtoffers van de Iraanse Revolutie en de oorlog met Irak. Bij het binnenrijden van elke stad of dorp staan er herdenkingsborden voor deze mannen, soms nog jongens.

Maar helaas was het bezoek om veiligheidsredenen onmogelijk. Niet onbegrijpelijk, een week na onze terugkomst in Nederland ontplofte er een bom. We konden het Mausoleum alleen maar vanaf een afstandje zien. Ik heb me maar getroost met de gedachte hier ooit terug te komen, met name toen bleek dat het gebouw nog onder constructie was.

Een opvallend monument in Teheran is de 45 meter hoge Azadi Toren (= vrijheidstoren) met een ondergronds museum. De toren van wit marmer werd opgericht door Mohammed Reza Pahlavi, de laatste sjah van Perzië bij gelegenheid van de 2.500^e verjaardag van de stichting van het Perzische Rijk in oktober 1971. Acht jaar later kwam er na de machtsovername door ayatollah Khomeini een einde aan Perzië en ontstond de Islamitische Republiek Iran.

*Teheran - Azadi Toren
met standbeeld 'selfie-fotograaf'*

Mausoleum Ayatollah Khomeini

Qom - bewaker met plumeau

3. Aghda

Bij een tussenstop in Qom bij het mausoleum van Fatima poseerde een bewaker voor een foto. In zijn hand heeft hij een plumeau ter correctie van 'onzedelijke' vrouwen. Overigens hebben de Iraniërs wat met fotograferen; zij gaan bereidwillig op de foto en omgekeerd vragen zij jou op de foto.

Na ruim een week kwamen wij aan in Aghda, waar een gewone begraafplaats bezocht werd. Het ligt aan de rand van de niet al te grote plaats, met in de verte de majestueuze bergen. Ook hier staan de funeraire ontwikkelingen niet stil; we zagen graven met gegraveerde afbeeldingen van de overledene.

Ontroerend was de ontmoeting met de Iraniër, die in gebrekkig Engels vertelde dat mama net was begraven. Vrienden en familie komen op bezoek bij het graf, de wake gaat als het ware door na de begrafenis.

De woestijnwind had vrij spel op de begraafplaats. Helaas kon de korankast wel een opruimende hand gebruiken en de muur erachter een opknopbeurt.

overlijdensbericht aan de muur

Aghda - begraafplaats aan de rand van de stad

rouwende man bij het graf van zijn pas overleden moeder

vrij spel voor de woestijnwind

opknopbeurt nodig

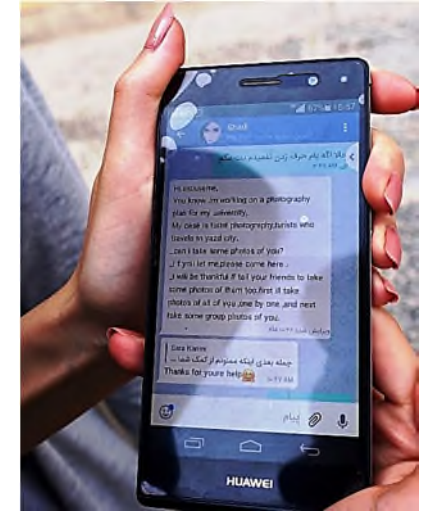
92-jarige oude lijkendrager,
nu lijkenwasser

4. Yazd

Vervolgens was Yazd aan de beurt om bezocht te worden. Yazd is bekend om zijn Toren van Stilte. Hier legden de volgelingen van Zarathustra hun gewassen doden binnen een ommuurde ruimte boven op de berg, lees Toren van Stilte. Van hun geloof mochten de doden noch de aarde noch de lucht bevuilden. De gieren deden de 'opruiming'. In 1970 is dit gebruik verboden, omdat er te weinig vogels meer waren. Stadsuitbreiding en milieuvervuiling waren daarvan de achterliggende oorzaken. Als de ziel maar schoon is, dan is een teraardebestelling mogelijk. Dit kwam ook tot uiting in een indrukwekkende tv-uitzending van de EO in de serie 'Van Ninevé tot Nazareth' op 16 augustus 2017. Rindert Brouwer heeft op deze website in de serie *Religieus begraven* aandacht aan dit geloof geschonken onder het hoofd *Parsisme*.

Ook hier kwamen we weer Iraniërs (studenten) tegen, die in het kader van een project, foto's van toeristen wilden maken.

Hieronder een paar foto's van de Toren der Stilte in Yazd, exterieur en interieur.

Can I take some photo's of you?

5. Shiraz

De volgende plaats, die we bezochten was Shiraz, waar het Mausoleum van Hafiz staat. Hafiz was een invloedrijke Iraanse dichter, die leefde van ca. 1320 tot ca. 1390 van onze jaartelling. Deze soefi heette eigenlijk Khwajeh Shams Al-din Muhammad Hafez-e Shiraz. *Hafiz* is zijn pseudoniem, het is Arabisch voor iemand die iets uit zijn hoofd kent. Zijn gedichten - *Ghazals* - zijn moeilijk te vertalen en bevatten religieuze metaforen. Links en rechts een deel van zijn graftekst.

*Stort uit, O Heer, over mij
Uit de wolken van Uw leidende Ge-
nade de regen van Vergiffenis
Die immer rapper spat op mijn graf
Alvorens ik, als het stof op de wind
van koren tot kaf
Oprijs en wegvlied,
de kennis der mensen voorbij.*

Shiraz - Mausoleum van Hafez

Shiraz - muurschildering van het mausoleum

Shiraz - Karim Khan Citadel en standbeeld fotograaf

6. Persepolis en Pasargadae

Vanuit Shiraz gingen we naar Persepolis, de ruïnes van de oude Perzische hoofdstad en de necropolis Naqsh-e Rostam. Hier zijn de graven van vier Achaemenidische sjahs: Darius I, Xerxes I, Artaxerxes I en Darius II. Hun graftombes zijn uitgehouwen in de rotswand en hebben de vorm van een kruis. Op het graf van Darius I (522-486 v.Chr., heerser van Egypte tot India), staat dat hij van god Ahura Mazda de opdracht kreeg de wereld te bevrijden. Volgens het geloof van Zarathustra, dient de mens te kiezen tussen de god van het goede, Ahura Mazda en de god van het kwaad, Ahriman.

Persepolis - Naqsh-e Rostam - graf Darius I (rechts) & Artaxerxes I

Pasargadae - tombe Cyrus II de Grote

maquette tombe

Op weg naar Isfahan bezochten we ook nog Pasargadae, een andere historische vindplaats en vroeger de eerste hoofdstad van het vroege Perzische Rijk onder de Achaemeniden. Een van de belangrijkste bezienswaardigheden is de tombe van Cyrus II de Grote. Deze vorst leefde van ca. 600-530 v.Chr. Hij is bekend om zijn tolerantie tegenover andere godsdiensten. In het Bijbelboek Ezra (Ezr. 1, 7-11), waar hij Kores wordt genoemd, wordt vermeld dat de Joden van hem hun veroverde tempelstukken terugkregen, tevens mochten zij uit ballingschap terugkeren. Ook in de Bijbelboeken Jesaja (Jes. 44,28 en Jes. 45,1) en Daniel (Dan. 10,1) wordt hij vermeld als Kores. Niet uit te sluiten is dat zijn kleinzoon wordt bedoeld.

Het graf is een massief ogende 10 meter hoge tombe, die nog meer indruk maakt als je beseft dat Alexander de Grote ook op deze plaats heeft gestaan. Als souvenir heb ik een bouw pakket van deze tombe gekocht.

Armeense kathedraal - exterieur

7. Isfahan

In de stad Isfahan is een grote Armeense wijk. Wij bezochten er de Armeens-Apostolische Vank-kathedraal, die werd gebouwd van 1606-1663. Prachtig beschilderde wanden en plafond met o.a. een fresco van het Laatste Oordeel met van boven naar beneden afbeeldingen van Hemel, Aarde en Hel.

De Armeense kerk vraagt met behulp van een museum en monumenten aandacht voor de Armeense genocide. Buiten de kerk, maar wel binnen een ommuring zijn er graven.

graven bij de Armeense kathedraal

Het Laatste Oordeel: Hemel - Aarde - Hel

Tevergeefs hebben wij in Isfahan nog naar een tuinman gezocht!

De tuinman en de dood - P.N. van Eyck

Een Perzisch Edelman:

*Van morgen ijlt mijn tuinman, wit van schrik,
Mijn woning in: "Heer, Heer, één ogenblik!*

*Ginds, in de rooshof, snoeide ik loot na loot,
Toen keek ik achter mij. Daar stond de Dood.*

*Ik schrok, en haastte mij langs de andere kant,
Maar zag nog juist de dreiging van zijn hand.*

*Meester, uw paard, en laat mij spoorlags gaan,
Voor de avond nog bereik ik Ispahaan!" -*

*Van middag (lang reeds was hij heengespoed)
Heb ik in 't cederpark de Dood ontmoet.*

*"Waarom," zo vraag ik, want hij wacht en zwijgt,
"Hebt gij van morgen vroeg mijn knecht gedreigd?"*

*Glimlachend antwoordt hij: "Geen dreiging was 't,
Waarvoor uw tuinman vlood. Ik was verrast,*

*Toen 'k 's morgens hier nog stil aan 't werk zag staan,
Die 'k 's avonds halen moest in Ispahaan."*